

Toplantı : 9

CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : 1382

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 73 ncü maddesinin değiştirilmesine ve Anayasaya geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (Millet Meclisi 2/318; Cumhuriyet Senatosu 2/292)

(Not : Millet Meclisi S. Sayısı : 116)

Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 1503

15 . 4 . 1970

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 14 . 4 . 1970 tarihli 69 ncu Birleşiminde öncelikle görüşülerek kabul edilen, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 73 ncü maddesinin değiştirilmesine ve Anayasaya geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi, dosyası ile birlikte sunulmuştur. Saygılarımla.

Ferruh Bozbeğli
Millet Meclisi Başkanı

Not : Bu teklif 8 . 4 . 1970 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 13, 14 . 4 . 1970 tarihli 68 ve 69 ncu birleşimlerinde öncelikle görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı : 116)

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu

Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Esas No. : 2/291
Karar No. : 36

15 . 4 . 1970

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisinin 14 Nisan 1970 tarihli 69 ncu Birleşiminde öncelikle görüşülerek kabul edilen, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 73 ncü maddesinin değiştirilmesine ve Anayasaya geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi, Millet Meclisi Başkanlığının 15 Nisan 1970 tarihli ve 1503 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilmekle Komisyonumuzun 15 Nisan 1970 tarihli Birleşiminde tetkik ve müzakere olundu.

I - Teklif, Anayasanın 73 ncü maddesinde değişiklik yapılarak, Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme seçimleri ile milletvekili genel seçimleri arasında bir bağlantı kurulmasını ve bunu gerçekleştirmek amacıyla de 11 nci geçici madde olmak üzere yeni bir madde eklenmesini 7 Haziran 1970 tarihinde yapılması gereken Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme seçimlerinin arz edilen değişikliği uygulayabilmek maksadıyla ertelenmesini öngörmektedir.

Anayasanın yasama meclisleri üyelerinin seçimleri düzenliyen maddeleri tetkik edildiği takdirde görülür ki, kanun koyucu Parlömanter siyasi rejimin gereklerine uygun olarak, yasama meclisleri üyeleri seçimlerinin ancak, belli aralıklar dâhilinde süregelen (asgari iki yıllık) dönemler de yapılmasını uygun ve zaruri mütalâa etmiş ve düzenlemeyi böylece yapmıştır.

Anayasanın esprisi bu olmakla beraber; metnin halk oyuna sunulup yürürlüğe girmesinden önce konulan, Cumhuriyet Senatosu üyeleri seçimine dair olan 24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu Üyeleri Seçimi Kanununda benimsenen seçim tarihi ile; Anayasanın kabulünden sonra yasama meclislerinin teşekkülü için yapılan seçimlerin tarihi arasında bir beraberlik tesis edilememiş ve Ekim 1963 tarihinde yapılması icabeden ilk Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme seçimleri sözü edilen kanun hükmü uyarınca Haziran 1964 tarihinde yapılmakla, seçim takviminde, Anayasanın yukarıda işaret edilen esprisine uygun olmayan bir tatbikat ile karşı karşıya kalmıştır.

Gereğede ifade edildiği üzere, işbu teklifle 1964 yılından bu yana doğmuş olan fiili durumu Anayasanın yasama meclisleri üyelerinin seçimlerine mütaallik hükümlerinin esprisine uygun bir şekilde düzeltmek başka bir deyişle seçimlerin her yıl değil; vatandaşların siyasal temayüllerini yeterince ortaya koyabilecek bir dönem olan iki yılda bir yapılabilmesi öngörülmektedir.

Ülkemiz siyasal seçim takviminin böylece düzenlenmesiyle Hazineye büyük ölçüde mali külfet tahmil eden bir uygulamanın da önüne geçilmesi mümkün olacaktır.

Teklifin Anayasaya eklenmesini öngördüğü geçici madde ile 7 Haziran 1970 tarihinde yapılması gereken Cumhuriyet Senatosunun üçte bir yenileme seçimlerinin ertelenmesiyle yeni düzenin gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır.

Bu esasları ihtiva eden teklif Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

II - Millet Meclisi metninin 1, 2 ve 3 ncü maddeleri Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

III - Teklifin mahiyeti gözetilerek Genel Kurulda öncelikle görüşülme hususunda istemde bulunulması da kararlaştırılmıştır.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Sözcü	Kâtip	
Kastamonu	Samsun	Tokat	Balıkesir
<i>A. Nusret Tuna</i>	<i>R. Rendeci</i>	<i>Z. Betül</i>	<i>N. Demirel</i>
Bitlis	Gaziantep	İstanbul	Konya
<i>O. Kürümoğlu</i>	<i>İ. Tefik Kutlar</i>	<i>E. Özden</i>	<i>S. Cumralı</i>
Rize	Sakarya	Tekirdağ	Tabii Üye
<i>O. Mecdi Agun</i>	<i>M. Tağlı</i>	<i>H. Mumcuoğlu</i>	<i>M. Ataklı</i>

Cumhurbaşkanınca S. Ü.
Noksan sebebiyle muhalifim
H. Aydın

Muhalefet Şerhi

Bu teklif memleket hayrına doğru atılan bir adımdır. Fakat maalesef noksandır. Çünkü bu teklif her ne kadar her sene seçim yapılması mahzurunu ortadan kaldırıyorsa da her iki senede bir seçim yapılması mahzurunu önlemiyor. İki senede bir seçim yapılması da aynı mahzurları taşımaktadır. Senatörlerin üçte birinin iki senede bir değiştirilmesi ve bununla beraber münhaller için Millet Meclisi ve Senato üyelerinden ara seçimi yapılması da büyük külfetleri ve büyük masrafları icabettirmektedir. İki sene evvel İstanbul'da münhal bir tek senatör seçimi için tam üçbuçuk milyon lira masraf gütmiştir. Bu memleket için bu kadar bir masraf yazıktır. Diğer taraftan iki senede bir seçim yapılması halkımızın seçime olan rağbetini çok düşürmektedir. Atalarımız «bal yiyen bile usanır» demekle bu hakikati ifade etmişlerdir. 1969 seçimindeki iştirak nisbetinin çok düşük olması bunun açık bir delilidir. Yapılacak doğru iş senatörlük müddetinin 8 seneye çıkarılması, bunların yarısını milletvekili seçimi ile birlikte teklifte olduğu gibi 4 senede bir yapılması ve ara seçimlerinin de kaldırılarak evvelce yapılmış olan seçimde en çok oy alanın münhal mebus veya senatörün yerine gelmesidir. Bu suretle halk ve Hükümet 3 sene seçimsiz bir sükûnet ve çalışma devresi geçirir, dördüncü sene bütünü ile seçim senesi olur. Memleketin hayrı ve menfaati bunda idi. Bunu temin etmiyen bu teklife bu noksanı sebebiyle muhalifim. Hiç olmazsa önümüzde bunun yapılmasını candan temenni ederim.

Senatör
Hidayet Aydınar

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 73 ncü maddesinin değiştirilmesine ve Anayasaya geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 73 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

d) Cumhuriyet Senatosu üyeliğinin süresi.

Madde 73. — Cumhuriyet Senatosu üyeliğinin süresi altı yıldır. Süresi biten üyeler yenden seçilebilir.

Cumhuriyet Senatosunun genel oyla ve Cumhurbaşkanınca seçilen üyelerinin üçte biri her iki yılda bir yenilenir.

Millet Meclisi genel seçimlerinin yapılacağı yıla raslıyan yenileme seçimleri, Millet Meclisi genel seçimleriyle birlikte ve raslamıyanları ise, genel seçimlerden sonra gelen ikinci yılda, genel seçimler için kanunun belirttiği ayda yapılır.

74 ncü maddeye göre seçimlerin geriye bırakılması yahut 69 neu veya 108 nei maddeye göre seçimlerin yenilenmesine karar verilmesi

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 73 ncü maddesinin değiştirilmesine ve Anayasaya geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nei maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

hallerinde, Cumhuriyet Senatosunun yenileme seçimleri de Millet Meclisi seçimleriyle birlikte yapılmak üzere geriye bırakılmış veya öne alınmış olur. Bundan sonraki Cumhuriyet Senatosu yenileme seçimleri 3 ncü fıkra hükümlerine göre yapılır.

Cumhurbaşkanınca seçilen üyelerin süresi biter veya bu üyeliklerde her hangi bir sebeple boşalma olursa, Cumhurbaşkanı, bir ay içinde yeni üyeleri seçer.

Boşalan bir üyeliğe seçilen kimse, yerine seçildiği üyenin süresini tamamlar.

MADDE 2. — Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına 11 ncü geçici madde olarak aşağıdaki madde eklenmiştir :

Yenileme seçiminin geriye bırakılması.

GEÇİCİ MADDE 11. — 7 Haziran 1970 tarihinde yapılması gereken Cumhuriyet Senatosu yenileme seçimleri, Anayasanın 73 ncü maddesinde yapılan değişiklik sebebiyle geriye bırakılmıştır.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

